

bez obzira da li je to lice živjelo ili nije. Primjer za takav veliki nedostatak Maretićeva rasuđivanja o našoj narodnoj epici neka bude nevaljao omjer između pojedinih junaka. Tako treba pogledati koliko Maretić piše o Damjanu Šajnoviću (v. str. 229) a koliko o Mustaj-begu (v. str. 198) ili koliko o rodu Vojinovića (v. str. 231) a koliko o rodu Daničića (v. str. 161), ili napokona koliko o Sv. Savi (v. str. 206) a koliko o Ivi Senjaninu (v. str. 210), junaku koji je po broju "nastupa" u pojedinim ulogama naših narodnih pjesama takmac i samom Marku Kraljeviću.

U bržno sastavljenim napomenama Vladana Nedića uz ovo izdanje Maretićeve knjige *Naša narodna epika* nije navedeno u literaturi o Ivanu Karloviću (v. str. 336) djelo Petra Grgeca pod naslovom *Hrvatski Job šesnaestoga vijeka* koje je objavljeno 1932. u Zagrebu a kome podnaslov glasi: *Život i djela Ivana Karlovića* i u kome se nalaze Bilješke (str. 117-126) s mnoštvom dragocjenih podataka.

Olinko Delorko

MAIA PROSTONARODNJA SLAVENO — SERBSKA PIESNARICA (1814) —
NARODNA SERBSKA PIESNARICA (1815). SABRANA DELA VUKA KARADŽIĆA, knj. I. Priredio VLADAN NEDIĆ. Prosveta, Beograd 1965, 482 str.

Od sabranih djela Vuka Stefanovića Karadžića u ovom kritičkom izdanju dosad su izašle tri knjige: ova o kojoj pišem prikaz a koja se sastoji od *Male prostonarodne slaveno-serbske pjesnarice* (1814) i *Narodne serbske pjesmarice* (1815) te *Srpski rječnik* i *Srpske narodne poslovice*. Sve tri knjige popraćene su pogovorima i dragocjenim podacima priređivača registrima različite namjene, također sastavljenih njihovom rukom, kao i uspjelim snimcima.

Vuk Stefanović Karadžić je mnogostrana ličnost u srpskoj kulturi pa otuda i neprekidno bavljena je njime u književnosti njegova naroda. Dok to spominjem neće biti na odmet sjetiti se ovih Škerlićevih riječi koje se odnose na Vuka: »On je jedan od onih koji su najviše radili i stvarali i najvećma uticali, centralna ličnost srpske književnosti u sredini XIX veka, za XIX vek ono što je Dositelj Obradović za XVIII vek: književni reformator i nacionalni tvorac«. A važan je on i za nas Hrvate jer je njegova jezična reforma kod Srba pomogla da u nas Hrvata lakše iznese pobiedu štokavski dialekt kao književni jezik nad svoja dva opasna natjecatelja: kajkavskim i čakavskim, a onda i zato jer je Vuk kupio usmenu književnu građu i među nama Hrvatima i jer mu je ona jednim svojim dijelom (*Asan-aginica* u Fortisovu dielu *Viaagio in Dalmazia* i Kačićev *Razaovor ugodni*) gdje se nalaze i tri prave narodne pjesme) uz Kopitarovo poticanje služila kao pobuda i ohrabrenje u radu takva karaktera.

Pri kritičkom objavljivanju Vukovih zbirki narodnih pjesama u znatnom broju slučajeva teško je izaći na kraj s autentičnošću njegovih tekstova budući da bi se za nj moglo isto reći što kaže i Giuseppe Cocchiara u svojoj knjizi *Storia del folklore in Europa* (Torino, 1952) za braću Grimm, među ostalim i Vukove uzore: »I Grimm erano convinti di aver trovato il linguaggio popolare. In verità avevano trovato il loro linguaggio. E da un impegno filologico, che era un orrore di metodo, era nata una opera d'arte« (»Braća Grimm su bila uvjerena da su pronašla govor puka. A uistinu bila su pronašla svoj govor. Tako se iz filološkog zalaganja, koje je bilo pogrešna metoda, rodilo jedno umjetničko djelo«). Samo što bi mi mogli nadodati u Vukovu slučaju, ne umanjujući pri tom nipošto vrijednost radu braće Grimm, »i još kakvo umjetničko djelo«. Ali taj nas laskav sud o Vukovu sakupljačkom i objavljivačkom radu na području naše usmene književnosti izrečen s estetskog stanovništva i ne imajući pri tom u vidu autentičnost njegovih tekstova, ne obvezuje da se odnosimo nekritički prema metodi njegova rada općenito, metodi koja je s današnjeg stanovništva bila i te kako pogrešna. No kako su mnogi tu njegovu metodu, koja je, uz put budi rečeno, kao i u slučaju braće Grimm, bila općenito prihvaćena od sakupljača i objavljivača tradicionalne književnosti u vrijeme romantizma (a da ovom zgodom i ne spominjem drastične primjere, s kojima, dakako, Vukov rad nema nikakve veze, kao što su bili Ossianov u engleskoj književnosti, MÉR-MÉEVOJ u francuskoj, i to na naš račun. te Hankin u češkoj) nazivali u časovima naročita neraspoloženja prema njemu falsifikatorskom, sve je popimalo oblik ružnih neugodnih ispada koje objektivna

nauka što računa samo sa činjenicama mora da se kloni hoće li da joj tvrdnje budu pouzdane a potom i prihvatljive.

Jedno svakako stoji: Vuk je počeo dotjerivao tekstove koji su bili ili njegovi ili tuđi zapisi i time ih »literarizirao«, što znači da je sa njih skidao — dakako u najplemenitijoj namjeri radi svojih jezičnih ideala — rosnost njihove svježine, a to znači njihovu autentičnu primitivnu boju, i na taj ih način svrstavao među primiere za uzorna štiva našega književnog jezika, što oni u velikoj većini slučajeva do tog njegovog zahvata nisu n'kako bili. Na taj način on je, istina, mnogo učinio za književni jezik Srba a jednim dijelom i nas Hrvata ali je osiromašio takvim svojim postupkom onu rudimentarnost pučkoga pjesničkoga kazivanja, koja na taj način nije mogla izbiti u svoj svojoj punini, kao što bi bila izbila da se on pokoravao njoj umjesto svom izuzetno velikom i pjesničkom i filološkom talentu a zatim i prihvaćenoj konvenciji svoga vremena u toj vrsti posla. I zato je zanimljivo istaknuti da su, npr., s tog stanovništva zapisi u nas Hrvata načinjeni prije Vuka pouzdaniji, autentičniji kako je to pokazala i sakupljačka praksa XIX stolieća a i ona naših dana. Stoga ne bi bilo na odmet da je priređivač Vukove zbirke o kojoj je riječ, uz varijante do Vuka donio i one poslije njega, to više što i te inačice također pomažu boljem razumijevanju Vukovih postupaka u toj vrsti posla. I pokazuje, što je isto tako neobično zanimljivo, da Vuk nije poput nekih drugih romantičara sakupljača izmišljao sadržaje pojedinim umotvorima pa ih potom oblačio u ruho narodnoga kazivanja odnosno pjevanja. A što je mogao i što s ondašnjeg stanovišta gledano, i ne bilo za toliku osudu s obzirom na sredinu iz koje je potekao i s obzirom na ideale koji su mu lebdili pred očima a s obzirom i na golem talenat koji je posjedovao.

I još nešto: ni Vukovo lociranje pojedinih umotvora nije često pouzdano, što nam zorno pokazuje i primjer Relkovićeve pjesme koju je Vuk nazvao »Jakšići kušaju ljube« i koju je donio u svojoj drugoj knjizi (vidi Prosvetino izdanje iz godine 1953, pjesmu br. 99), uz svoja uobičajena jezična dotjerivanja, kao zapis koji mu je tobože kazivalo jedno momče iz Užičke nahije. Kritičko promatranje Vukovih zapisa sa stanovišta približno ovakvoga kakvo ja u ovom prikazu iznecsim često je nailazilo na nerazumijevanje onih pojedinaca koji se slabo razumiju u sakupljački posao i koji u Vuku gledaju gotovo posvećenu ličnost.

Smatrao sam da je ovo sve potrebno iznijeti u povodu kritičkog izdanja Vukovih folklornih zapisa da bi se lakše snašli pri problemima ovakve vrste koji će izbijati sad ovdje sad ondje u povodu njihova daljnijega kritičkog objavljivanja u toj ediciji, koja je svakako jedna od najboljih koje su dosad bile pokrenute.

Olinko Delorko

JUNAČKE NARODNE PJESME BOSANSKO-HERCEGOVAČKIH MUSLIMANA. Sabrao ALIJA NAMETAK. Sarajevo 1967, 254 str.

Kako sam o ovoj uspjeljoj zbirci epskih narodnih muslimanskih pjesama iz Bosne i Hercegovine Alije Nametka, uvaženog našeg književnika, već pisao u *Kolu* Matice hrvatske za god. 1967. (br. 9, str. 203-207), nastojat ću da u našem godišnjaku upozorim na nju samo s nekoliko riječi.

Uz trinaest epskih narodnih pjesama koje zauzeše 222 strane, urednik je pridometnuo Rječnik turcizma i drugih manje poznatih riječi, zatim pogovor koji je nazvao *Uz ove pjesme* te kao prilog izvorno pismo Mustajbega Ličkog, sastavljeno na čakavštini a upućeno Petru Smiljaniću, dalmatinskom harambaši.

Trinaest pjesama u ovoj Nametkovoj zbirci zovu se: Nesudena ženidba Nikole serdara, Krnjević Alija, Odobašić Meho, Ženidba Lalić Mahmut-age, Fazli buljubaša, Hrnjica Halil i Milić harambaša, Sužanjstvo Rizvić Omer-age, Hrnjica spašava Smail-alajbega i Omer-Barjaktara iz sužanjstva te Nevjerna ljubava Hrnjice Muje. Sve su pjesme spjevane desetercem kome je metrička struktura 4 + 6. Najdulja pjesma u ovoj zbirci zove se Ženidba Lalić Mahmut-age i ima 989 stihova, a najkraća Fazli buljubaša i ima 320 stihova.